

SPOR LESŮ ČESKÉ REPUBLIKY, S. P., SE SPRÁVNÍMI ORGÁNY O VČASNOU REAKCI NA KŮROVCOVOU KALAMITU

DISPUTE BETWEEN THE FORESTS OF THE CZECH REPUBLIC ENTERPRISE AND THE ADMINISTRATIVE AUTHORITIES OVER THE TIMELY RESPONSE TO THE BARK BEETLE CALAMITY

MARTIN CEMPÍREK - PETRA HLAVÁČKOVÁ ✉ - DAVID BŘEZINA

Mendelova univerzita v Brně, Lesnická a dřevařská fakulta, Ústav lesnické a dřevařské ekonomiky a politiky, Zemědělská 3, 613 00 Brno, Czech Republic

✉ e-mail: petra.hlavackova@mendelu.cz

Orcid: M. Cempírek 0000-0002-5957-1858

P. Hlaváčková 0000-0002-3026-5873

D. Březina 0000-0002-1666-9484

ABSTRACT

The bark beetle calamity that hit the Czech Republic has been reflected, among other things, in the approach of administrative authorities and courts reviewing administrative acts. The article is an expert report that provides information on the judgment of the Municipal Court in Prague, which reflects the current approach of the courts to the assessment of offences consisting in neglect of forest care during the bark beetle calamity. The example of the state entity shows how this entity uses technical and professional security in the case of forest care during a bark beetle calamity. By analyzing the court decision, it was concluded that it is necessary to strictly comply with the obligations of the forest manager or owner to ensure forest protection against bark beetle calamity, but it should not become a precedent against small owners who do not have the personnel and technical capabilities of large forestry companies. According to the conclusions, it is evident that the court decision imposes high requirements on the forest owner, which the small owner is not able to meet. The article invites a discussion on whether the state should take a more active role in measures against bark beetle calamities.

[For more information see Summary at the end of the article.](#)

Klíčová slova: legislativa; lesnictví; lesní podnik; kůrovcová kalamita; soudní rozhodnutí; správní orgány

Key words: legislation; forestry; forest enterprise; bark beetle calamity; court decisions; administrative authorities

ÚVOD

Kůrovcová kalamita ve střední Evropě rychle nabrala na síle a ohrozila lesní porosty na celém jejím území (DE GROOT et al. 2019; BÁRTA et al. 2021; NETHERER, HAMMERBACHER, 2022). Důsledky pro životní prostředí jsou značné, s dlouhodobými negativními účinky. Kalamita má také razantní dopad na lesní hospodářství a ekonomiku ČR (ŠAFAŘÍK et al. 2022; LERINK et al. 2023).

V příspěvku je uveden pohled na vybraná soudní rozhodnutí Městského soudu v Praze a Nejvyššího správního soudu, řešící zanedbání

povinností vlastníka lesa/správce lesa (Lesů České republiky, s. p.) během kůrovcové kalamity.

Ze soudních rozhodnutí, které máme k dispozici za rok 2023 je zřejmé, že přísný trend posuzování zanedbání povinností vlastníka lesa, nastavený správními soudy, nadále pokračuje. Jako příklad můžeme zmínit zejména rozhodnutí Městského soudu ze dne 31. 03. 2023, č. j. 5 A 146/2019-48 a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2023, č. j. 10 As 168/2023-52.

PORUŠENÍ POVINNOSTÍ VLASTNÍKA/ SPRÁVCE LESA

Uložení a potvrzení právní sankce ve výši 500 000 Kč

V daném případě byla Českou inspekci životního prostředí (ČIŽP) uložena vlastníku lesa pokuta ve výši 500 000 Kč (dle zákona č. 282/1991 Sb.). Pokuta byla uložena za jednání, kterým vlastník lesa porušil své povinnosti v ochraně lesa, konkrétně se jednalo o skutek spočívající v tom, že umožnil dokončení vývoje nové generace kalamitních škůdců u nejméně 421 m³ kůrovcového dříví, a zavinil tak rozšíření kůrovce do okolních lesních porostů, přičemž následně došlo k ohrožení lesních porostů ostatních vlastníků (rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31. 03. 2023, č. j. 5 A 146/2019-48).

Proti rozhodnutí o uložení pokuty, kdy nadřízený orgán (Ministerstvo životního prostředí) nevyhověl podanému odvolání proti uložení právní sankce, podal vlastník lesa žalobu k Městskému soudu v Praze. Jeho obhajoba spočívala v tom, že kůrovcová kalamita zasáhla celou Českou republiku a na rozvoji kůrovce měly vliv rovněž aktuální klimatické podmínky. Napadené dřevo se nacházelo v těžko přístupném terénu, přičemž byla složitá jeho asanace a vyvezení dřevní hmoty z dané oblasti. Nadto bylo v období 2018 až 2019 velmi komplikované nasmalovat obchodní společnost, která by vykonala nahodilou těžbu, protože všechny zpracovatelské kapacity byly tehdy vytíženy. Vlastník lesa je rovněž veřejným zadavatelem, tak musel uskutečnit veřejnou zakázku, což způsobilo oddálení zpracování napadeného dřeva.

Městský soud v Praze však podané žalobě nepřisvědčil. Po vypořádání se se všemi žalobními body konstatoval, že vlastník si byl vědom skutečnosti, že kůrovcová kalamita postupuje celou republikou a na tento fakt nereagoval včasným vypsáním veřejných zakázek. Pokud se v daném lesním úseku kůrvec vyskytl již v minulosti, měl tyto lesní úseky častěji kontrolovat. Nelze přisvědčit ani argumentaci spočívající v tom, že dřevo bylo napadeno v těžko přístupném terénu, což zapříčinilo jeho pozdní asanaci. Soud konstatoval, že vlastník lesa musí v tomto případě hledat jiné způsoby lesní dopravy, např. instalace lanovky, a snažit se o včasně vyvezení dřevní hmoty z lesa.

Vlastník, případně správce lesa, je-li veřejným zadavatelem, musí s předstihem zajistit vypsání a realizaci veřejné zakázky pro zajištění zpracovatelů, kteří provedou těžbu a asanaci napadeného dřeva. Žalobce měl, podle soudu, naopak s ohledem na masivní rozvoj kalamity podpořený klimatickými podmínkami, o čemž byl řádně informován, a to nejen s ohledem na situaci z prostředí dotčených lokalit, s náležitým časovým předstihem započít s přípravou (formou vypisování veřejných zakázek, sjednávání zpracovatelských smluv, zadávání požadavku na potřebnou techniku atp.) a prováděním veškerých v úvahu připadajících obranných opatření (včasným výběrem vhodných způsobů asanace kůrovcového dříví), aby kůrovcové kalamitě zabránil.

Vlastník lesa je povinen přijmout maximální možná technická opatření, včetně lanovkového systému, aby zajistil odstranění napadeného dřeva z lesa, je-li toto v nepřístupném terénu.

Soud poznamenal, že ve věci nebylo sporu o tom, že napadené stromy byly ze strany revírníků žalobce včas a řádně označeny, nicméně poté měl žalobce plynule ve svém úsilí pokračovat a měl navázat dalšími potřebnými opatřeními, aby tak kůrovcem napadené dřevo bylo co možná nejdříve z (dosud) zdravého lesního porostu odstraněno, čímž by bylo zabráněno jeho šíření na okolní zdravé, nenapadené stromy. Jestliže žalobce sám zjistil napadení stromů kůrovcem, měl povinnost provést bezodkladná opatření zabraňující tomu, aby kůrvec dokončil svůj vývoj, napadené stromy opustil a rozšířil se do okolí. Žalobce se pak nemůže vyvinutí toliko poukazem na neschopnost sehnat takového dodavatele, který by disponoval dostatečným technickým zařízením a kvalifikovaným personálem, aby zakázku na

vykácení stromů v náročném terénu dokázal provést v žalobcem nasmalovaných termínech. Pokud žalobce včas určil napadené stromy a označil je, a zároveň správně reguloval termíny jejich odstranění smlouvou s dodavatelem, byl povinen jejich plnění průběžně kontrolovat, případně konzultovat i jiné možnosti výběru záchranných prací.

Vlastník lesa se nemůže vyhnout odpovědnosti za přestupek, zakotví-li smluvní pokuty vůči zpracovateli, který nedodržel stanovené termíny pro asanaci a odvoz kůrovcového dřeva.

Soud nezpochybnil tvrzení žalobce, že zpracovatelé – smluvní partneři – dohodnuté termíny prací nedodrželi. Nicméně potom se musí žalobce domáhat náhrady škody po smluvním partnerovi. Žalobce se však tímto nemůže vyhnout odpovědnosti za správní delikt v oboru práva veřejného poukazem na smluvní či jiné ujednání mezi účastníky soukromoprávního vztahu, ani poukazem na porušení povinností ze strany jiného subjektu. Jestliže žalobce sám zjistil napadení stromů kůrovcem, měl povinnost provést bezodkladná opatření zabraňující tomu, aby kůrvec dokončil svůj vývoj, napadené stromy opustil a rozšířil se do okolí.

Třebaže se vlivem klimatických podmínek kůrvec začal rychleji šířit, jednalo se dle názoru soudu o dlouhodobý problém, jenž byl žalobci dobře znám, a proto bylo objektivně v jeho silách se na něj adekvátně v časovém předstihu připravovat, mj. zajištěním dostatečného množství techniky či pracovníků, kterými by byl schopen včas reagovat na nastalou kalamitu v rozhodném období, tj. v polovině roku 2018. Žalobce tak nicméně neučinil, tudíž pak ani nemohl logicky vyvinout dostatek možného úsilí, které by po něm bylo možno objektivně požadovat, aby předešel nastalé situaci, a vyhnul se tím odpovědnosti za spáchaný přestupek.

Odůvodnění výše uložené pokuty

Soud dále shrnul, že ČIŽP hodnotila povahu a závažnost přestupku, způsob spáchání přestupku, následky přestupku, dobu páchání protiprávního jednání, polehčující a přitěžující okolnosti a povahu činnosti žalobce. Při hodnocení povahy a závažnosti přestupku vycházela z toho, že ochrana životního prostředí je součástí ústavního pořádku a při interpretaci českého práva životního prostředí je nutno řídit se zásadou nejvyšší ochrany.

Protiprávní jednání žalobce přitom směřovalo proti životnímu prostředí lesa a skutečnost, že je toto jednání sankcionováno až do výše 5 000 000 Kč, vypovídá podle ČIŽP o významu předmětného chráněného zájmu. Závažnost jednání odvozovala také od množství včas a dostatečně neasanovaného dříví, kde kůrvec dokončil zcela nebo na části stromu svůj vývoj, což v daném případě odpovídalo 469 stromům, cca 421 m³ dříví. Tento rozsah ČIŽP hodnotila jako významný, mající vliv nejen na předmětný lesní pozemek. Městský soud v Praze uzavřel, že žalobou napadené rozhodnutí bylo vydáno v souladu se zákonem a judikaturou soudů, soud ve správních řízeních neshledal ani procesní pochybení, která by měla za následek nezákonnost žalobou napadeného rozhodnutí, a proto soud nedůvodnou žalobu podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, zamítl.

Žaloba byla v daném případě zamítnuta a uložená pokuta ve výši 500 000 Kč byla soudem potvrzena. Z odůvodnění rozsudku vyplývá konkretizace zákonných povinností vlastníka lesa, případně jeho správce. Vlastník lesa nesmí rezignovat na vyhledávání kůrovce i v době vrcholící kalamity, kdy přijímaná těžební a asanační opatření přestávají být účinná.

Podle výpisu soudních řízení vedených u Nejvyššího správního soudu byla proti rozhodnutí Městského soudu v Praze podána dne 17. 05. 2023 kasační stížnost, která je u Nejvyššího správního soudu vedena pod sp. zn. 7 As 115/2023, ale dosud o ní nebylo rozhodnuto [1].

Uložení a potvrzení správní sankce ve výši 3 500 000 Kč

Nejnovejším rozhodnutím je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2023, č. j. 10 As 168/2023–52, kterým byla potvrzena pokuta ve výši 3 500 000 Kč, uložená Českou inspekcí životního prostředí. V předmětném soudním rozhodnutí došlo k šíření kůrovce proto, že nebyl včas na základě veřejné zakázky vybrán zpracovatel, který by napadené dřevo v dané lokalitě asanoval, čímž se kůrovec rozšířil do další oblasti lesního celku (kasační stížností byl napaden rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31. 05. 2023, č. j. 5 A 251/2018-75, kterým byla zamítnuta žaloba, již se žalobce domáhal zrušení správního rozhodnutí, jímž mu byla uložena pokuta ve výši 3 500 000 Kč).

Výši pokuty Nejvyšší správní soud neshledal jako nezákonnou. Česká inspekce životního prostředí předložila důvody, proč považuje pokutu ve výši 3 500 000 Kč za odpovídající závažnosti případu. Inspekce se podrobně zabývala všemi hledisky pro stanovení výše pokuty, především povahou a závažností přestupku včetně významu zákonem chráněného zájmu, okolností a způsobu spáchání přestupku, významem a rozsahem následku přestupku. Inspekce správně přihlížela k povaze činnosti stěžovatele. Konečná výše pokuty je tak výsledkem komplexního vyhodnocení skutkových a právních stránek protiprávního jednání stěžovatele. Správní orgány, resp. inspekce se pohybovala v zákonných mezích, zohlednila všechna zákonná hlediska a vyhodnotila všechny podstatné okolnosti tak, aby pokuta byla přiměřená přestupku (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2023, č. j. 10 As 168/2023–52).

Nejvyšší správní soud se ztotožnil se správními orgány s tím, že lze na vlastníka lesa jako profesionála klást vyšší nároky. Stěžovatel je státním podnikem, který se zaměřuje na lesní hospodářství. Lze tedy očekávat, že má odborné, organizační a technické předpoklady, aby řádně a včas plnil zákonné povinnosti v oblasti ochrany lesů. Jedná se o okolnost, kterou správní orgány správně vzaly v potaz při stanovení výše pokuty.

Pro porovnání shora popsané pokuty ve výši 3 500 000 Kč, která byla uložena vlastníku/správcí lesa za zanedbání boje proti kůrovci, uvádíme srovnávací soudní rozhodnutí, kdy majitel lesa změnil jeho ráz a provedl neoprávněně rozsáhlé terénní úpravy lesních pozemků, konkrétně se jednalo o propojení nově vybudované mariny a mola na břehu přehrady Orlik s novými stavbami na jiných pozemcích (rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 07. 2023, č. j. 10 A 78/2023–67). Vybudovaná cesta naprosto nijak nesloužila péči o les nebo lesnímu hospodářství. Česká inspekce životního prostředí konstatovala, že cesta je vybagrovaná ve skalnatém srázu. Svah je přímo exponován vnějším vlivům prostředí a je nebezpečný. Nutně zde bude docházet k postupné erozi, a tím k odplovování a znehodnocování životadárné svrchní lesní půdy, která je zásadní pro obnovu lesa. V daném případě byla uložena pokuta ve výši 3 580 000 Kč.

Z pohledu soudů tedy není rozhodné, jakým způsobem je les poškozen, zda dojde k neúmyslnému zanedbání péče o les a rozšíření kůrovce do ostatních lesních celků nebo je les poškozen nepovolenými stavebními zásahy. Soudy posuzují les jako složku životního prostředí, kterou je třeba chránit a jeho poškození sankcionovat.

Ekologický spolek není účastníkem v řízení o uložení pokuty

Ze soudních rozhodnutí řešících protiprávní jednání vlastníků je třeba rovněž zmínit rozhodnutí soudu, kdy nebyl jako účastník řízení o uložení pokuty přibrán ekologický spolek (rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2023, č. j. 11 A 94/2023–51). Soud konstatoval, že v řízení o uložení pokuty je dán vztah pouze mezi státem a subjektem, kterému má být sankce uložena, tak jak to, mimo jiné, vyplývá ze zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů. Městský soud v Praze jako první krok při rozhodování o tom, zda ekologickému spolku přísluší postavení

účastníka řízení, rozlišoval, co je předmětem řízení. Jestliže předmětem řízení má být vydání zákonem vyžadovaného souhlasu či závazného stanoviska, uložení opatření k zachování požadovaného stavu, případně další úkony příslušného správního orgánu, vztahující se přímo k zamýšleným zásahům, které by mohly mít dopad na stav přírody a krajiny, jedná se nepochybně o řízení, při němž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny chráněné zákonem o ochraně přírody a krajiny (zákon č. 114/1992 Sb.).

Jiná situace však nastává v řízení o uložení pokuty za porušení lesního zákona.

„Toto řízení je zahajováno tehdy, jestliže k zásahu do zákonem chráněných zájmů již došlo a jeho předmětem je prioritně zájem na tom, aby právnické, případně i fyzické osoby, dodržovaly zákonem stanovené povinnosti. Pro případ, že tuto povinnost poruší, upravuje zákon možnost uložení sankce. Byť nelze v případě porušení povinnosti stanovené v zákoně o ochraně přírody a krajiny a uložení sankce podle § 88 tohoto zákona zcela oddělit správní trestání od zájmů na ochraně přírody a krajiny, jedná se pouze o souvislost mezi zájmy na ochraně přírody a krajiny a zájmy na dodržování povinností stanovených zákonem“ (rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2023, č. j. 11 A 94/2023–51).

Soud uvedl, že nelze dovodit, že ekologický spolek, jehož hlavním posláním je podle stanov ochrana přírody a krajiny, má možnost hájit v tomto řízení i zájmy jiné, s ochranou přírody a krajiny nesouvisějící. Ekologický spolek by se totiž dostával do pozice univerzálního dohlázeatele nad zákonností postupu a rozhodnutí správních orgánů v podstatě v neomezeném rozsahu, což podle Nejvyššího správního soudu není smyslem a účelem účastenství ekologických občanských sdružení ve správních řízeních.

Podle soudu nepřipustnost účasti ekologických spolků v řízení podle § 88 zákona o ochraně přírody a krajiny vyplývá nejen z toho, že se tato řízení týkají již proběhnuvších zásahů, ale zejména z toho, že jde o řízení v oblasti správního trestání, tedy řízení, na něž se analogicky vztahují principy uplatňované v přestupkovém řízení, ba dokonce i v trestním právu. Správní trestání je charakteristické právě tím, že v něm na jedné straně stojí obviněný subjekt a na druhé straně správní orgán rozhodující o vině a trestu. K účasti dalších subjektů a přiznávání jim v takovém řízení práv, s nimiž příslušná procesní úprava výslovně nepočítá, je třeba přistupovat nanejvýš zdrženlivě. V rámci uvedeného spojeného přestupkového řízení již nejde o řízení, při němž by mohly být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny.

DISKUSE A ZÁVĚR

Rozsudky Městského soudu v Praze a Nejvyššího správního soudu odrazejí aktuální přístup k posuzování přestupků spočívajících v zanedbání péče o les v průběhu kůrovcové kalamity. Nejnovejší rozhodnutí Nejvyššího správního soudu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2023, č. j. 10 As 168/2023–52) postihuje jednání státního subjektu – správce lesa, tj. Lesů České republiky, s. p., s akcentem, že tento subjekt je profesionál a disponuje technickým zabezpečením a odborným zájmem. I tak je ale možné uvažovat nad tím, zda zanedbání péče o les zaviněné správcem lesa nebylo soudem vyhodnoceno až příliš přísně, když odmítl kompletní žalobní argumentaci Lesů České republiky, s. p.

Po analýze soudních rozhodnutí dospíváme k závěru, že je v nich vyjádřen požadavek na striktní dodržování povinností správce, případně vlastníka lesa. Shora citovaná soudní rozhodnutí by však neměla být pomyslným precedentem vůči malým vlastníkům lesa, kteří nedisponují personálními a technickými možnostmi jako velké obchodní lesnické společnosti. Soudní rozhodnutí kladou tak vysoké požadavky na profesionálního vlastníka lesa, že malý vlastník lesa je není schopen splnit. Pro velké obchodní společnosti však budou tato soudní roz-

hodnutí závazná, přičemž naznačují (zpřesňují) postupy při zabezpečování opatření k ochraně lesa před kůrovcovou kalamitou.

Srovnáváme-li obě výše uvedená rozhodnutí, a to rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31. 03. 2023, č. j. 5 A 146/2019-48, kterým bylo potvrzeno uložení pokuty ve výši 500 000 Kč, a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2023, č. j. 10 As 168/2023–52, jenž potvrdil uložení pokuty ve výši 3 500 000 Kč, lze v odůvodnění rozhodnutí nalézt posun v interpretaci porušení povinností správce/vlastníka lesa.

Nejvyšší správní soud poukazuje na skutečnost, že na vlastníka, který je profesionálem a má k dispozici aparát zaměstnanců, lze klást vyšší nároky. Domníváme se tedy, že lze z něj dovodit, že na malé (soukromé) vlastníky lesa by soudy zřejmě nepohlížely tak přísně.

Lze však konstatovat, že na základě dostupné judikatury nepřichází v úvahu liberace z porušení povinností lesního zákona, ale soud by mohl přiměřeně snížit uloženou pokutu.

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní upravuje zákonný základ pro využití tzv. moderačního práva soudu ve věcech správního trestání. Toto zmocnění je ovšem vázáno na žalobcův výslovný návrh, přičemž nenastává automaticky a přímo na základě zákona, kdy by mohla být uložená pokuta snížena v mezích zákonem dovolených (POTĚŠIL et al. 2014).

Snížení, tj. moderační pokuty uložené správním orgánem musí však navrhnout účastník správního sporu, který by měl především argumentovat tím, že pokuta je pro něj likvidační a aktivně soudu předložit své majetkové poměry (Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 22. 07. 2021, č. j. 1 As 381/2020, konstatuje, že pokud je uložena pokuta a stěžovatel proti její výši brojí nově až v řízení před správním soudem – přičemž v odvolacím řízení před správním orgánem výši pokuty nezpochybňoval – musí soud tuto novou skutečnost připustit, pracovat s ní a řádně vypořádat námitky stěžovatele, případně, dá-li jeho argumentaci zapravdu, může pokutu snížit). Uložená pokuta by neměla být likvidační, ale bude vždy na vlastníkově lesa, aby prokázal svoje majetkové poměry a případně zisk z těžby, která se v lese uskutečnila.

Pokud by se však vlastník lesa dopustil hrubého porušení lesního zákona, např. by nekomunikoval s odborným lesním hospodářem ohledně stavu lesa napadeného kůrovcem, případně by nepřebíral písemné výzvy k odstranění napadených stromů, soud by návrhu na snížení pokuty zřejmě nevyhověl (rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 1. 2022, č. j. 6 A 93/2019-101).

Žalobci, případně stěžovateli (je-li podána kasační stížnost) tak v zásadě nic nebrání snižovat negativní dopady uložené pokuty argumentací, že aktivně vynaložil veškeré úsilí, které na něm bylo možno požadovat, aby vyhledal a včas zpracoval všechny napadené stromy, ale z důvodu probíhající klimatické změny a období sucha nebylo v jeho silách zcela zvládnout kůrovcovou kalamitu a objektivně se nešlo vyvarovat porušení povinností uložených v lesním zákoně (srv. povinnosti vlastníka lesa spočívající v jeho ochraně DROBNÍK, DVOŘÁK 2010). Namísto by tedy po zvážení žalobních tvrzení mohlo být snížení uložené pokuty, které předvídá i soudní řád správní.

Soudní rozhodnutí rovněž vybízí k diskuzi, zda by stát neměl sehrát aktivnější roli v boji proti kůrovcové kalamitě (případně jiné), která se může v budoucnu opět opakovat.

Poděkování:

Příspěvek vznikl v rámci řešení projektu NAZV QK21010198 „Adaptace lesního hospodářství pro udržitelné využívání přírodních zdrojů“.

LITERATURA

- BÁRTA V., LUKEŠ P., HOMOLOVÁ L. 2021. Early detection of bark beetle infestation in Norway spruce forests of Central Europe using Sentinel-2. *International Journal of Applied Earth Observation and Geoinformation*, 100: 102335. DOI: 10.1016/j.jag.2021.102335
- DE GROOT M., DIACI J., OGRIS N. 2019. Forest management history is an important factor in bark beetle outbreaks: Lessons for the future. *Forest Ecology and Management*, 433: 467–474. DOI: 10.1016/j.foreco.2018.11.025
- DROBNÍK J., DVOŘÁK P. 2010. *Lesní zákon. Komentář*. Praha, Wolters Kluwer ČR: 114–115. ISBN 978-80-7357-425-3
- LERINK B.J.W., SCHELHAAS M.-J., SCHREIBER R., AURENHAMMER P., KIES U., VUILLERMOZ M., RUCH P., PUPIN C., KITCHING A., KERR G., SING L., CALVERT A., DHUBHÁIN A.N., NIEUWENHUIS M., VAYREDA J., REUMERMAN P., GUSTAVSONN G., JAKOBSSON R., LITTLE D., THIVOLLE-CAZAT A., ORAZIO CH., NABUURS G.J. 2023. How much wood can we expect from European forests in the near future? *Forestry: An International Journal of Forest Research*, 96 (4): 434–447. DOI: 10.1093/forestry/cpad009
- NETHERER S., HAMMERBACHER A. 2022. The Eurasian spruce bark beetle in a warming climate: Phenology, behavior, and biotic interactions. In: Gandhi, K., Hofstetter, R.W. (eds.): *Bark beetle management, ecology, and climate change*. London, Academic Press: 89–131.
- POTĚŠIL L., ŠIMÍČEK V. et al. 2014. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha, Leges: 1151 s. ISBN: 978-80-7502-024-6
- ŠAFAŘÍK D., HLAVÁČKOVÁ P., MICHAL J. 2022. Potential of forest biomass resources for renewable energy production in the Czech Republic. *Energies*, 15 (1): 47. DOI: 10.3390/en15010047
- Zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

Jiné zdroje:

- [1] Nejvyšší správní soud, informace o řízení. Dostupné z/Available on: < https://www.nssoud.cz/rozhodovaci-cinnost/informaceorizeni?filter%5BrelatedLowerCases_courtCase_chamberNumber%5D=5&filter%5BrelatedLowerCases_courtCase_entity%5D=7&filter%5BrelatedLowerCases_courtCase_indexMark%5D=15&filter%5BrelatedLowerCases_courtCase_sequence%5D=146&filter%5BrelatedLowerCases_courtCase_year%5D=2019&itemsPerPage=10&showResults=1&cHash=f5a9b06d4107e650d0afc2dd59ff664f#c375 > [citováno dne 01. 06. 2024].

DISPUTE BETWEEN THE FORESTS OF THE CZECH REPUBLIC ENTERPRISE AND THE ADMINISTRATIVE AUTHORITIES OVER THE TIMELY RESPONSE TO THE BARK BEETLE CALAMITY

SUMMARY

The dispute between the state enterprise Forests of the Czech Republic and the administrative authorities regarding the timely response to the bark beetle calamity is an important topic in the field of natural resource management in the Czech Republic. This conflict has arisen as a result of extensive damage to forest stands by bark beetle, which has significant ecological, economic and social impacts.

The paper is an expert communication that responds to the current situation in the approach of the courts to the assessment of criminal offences consisting in neglect of forest care during the bark beetle calamity. The work presents a look at some decisions of the Municipal Court in Prague and the Supreme Administrative Court dealing with the negligence of the forest manager of the enterprise Forests of the Czech Republic during the bark beetle calamity. These decisions were made in 2023.

Methodology for the preparation of the paper was the analysis of these court decisions.

The decision of the Municipal Court in Prague consisted in imposing a fine of CZK 500,000 on the administrator of the Forests of the Czech Republic, emphasizing that this entity is a professional and has the technical and special equipment to prevent and eliminate the consequences of this calamity. Specifically, the act in question consisted in allowing the development of a new generation of calamitous pests to be completed, and thus causing the spread of bark beetles to the surrounding forest areas. Consequently, this endangered the forest stands of other owners.

The most recent decision was the decision of the Supreme Administrative Court upholding a fine of CZK 3,580,000 imposed on the initiative of the Czech Environmental Inspectorate. This court decision dealt with the fact that a processor was not found in time on the basis of a public tender to remove the affected timber in the area.

From the court decisions available for 2023, it is clear that the strict trend of assessing the negligence of the forest owner, set by the administrative courts, continues. The court rulings reflect the current approach to assessing forest neglect offences as a result of the bark beetle calamity. Even so, it is possible to wonder whether the court's assessment of forest neglect was too strict if it did not take into account the arguments of the Forestry Commission.

The findings show that the court's decision places demands on the forest owner which, in the case of a small owner, represent high demands unable to meet. The paper therefore invites a discussion on whether the state should be more actively involved in measures against bark beetle calamities, as these calamities may recur in the future.

The enterprise Forests of the Czech Republic, which manages a large part of the state forests, argues that the lack of financial and human resources limits its ability to respond effectively and quickly to a bark beetle calamity. They cite administrative obstacles and complicated approval processes slowing down necessary measures (such as harvesting of infested machines, deployment of defensive measures), as well as unclear legislation. The administrative authorities (Ministry of Agriculture, Ministry of Environment) criticize the Forests of the Czech Republic for insufficient prevention and monitoring that could have prevented the spread of the pest, insufficiently quick reaction to the first signs of the bark beetle calamity that led to its spread and mistakes in forest management, e.g. excessive logging, inappropriate forest regeneration.

Possible solutions include improved communication and cooperation between forest owners and managers and administrative authorities, increased financial and technical support for preventive measures and rapid response to bark beetle infestations. In addition, simplification and clarification of legislative frameworks on forestry, investment in research and education on integrated forest management and adaptation to climate change, support for the restoration of forests with higher biodiversity and resistance to pests and climate change would be appropriate.

Dealing with the bark beetle calamity requires a comprehensive approach and cooperation between all stakeholders in order to minimize negative impacts and ensure the sustainability of forest ecosystems, not only in the Czech Republic.

Zasláno/Received: 17. 03. 2024

Přijato do tisku/Accepted: 10. 06. 2024